

Poudarki pri načrtovanju pridobivanja lesa

Franc FIRŠT*

Izvleček

Firšt, F.: Poudarki pri načrtovanju pridobivanja lesa. Gozdarski vestnik, št. 1/1922. V slovenščini s povzetkom v angleščini.

Članek obravnava vlogo načrtovanja pri dejavnosti pridobivanja lesa. Želja čim ceneje pridobiti les iz gozda ni skladna s krepitvijo gozda in njegovih številnih vlog. Naloga gozdarske stroke je pokazati, kako pri gospodarjenju z gozdovi rešiti konflikt med širšim družbenim in ožjim lastniškim interesom – tudi na področju pridobivanja lesa.

Ključne besede: pridobivanje lesa, sečnospravilno načrtovanje

Gozd je pomemben dejavnik krajine, ki je odraz kulturne ravni naroda. Odnos do gozda je torej tudi odraz naše kulture.

1. INTERESI PRI GOSPODARJENJU Z GOZDOM IN NALOGA GOZDARSKE STROKE

Vsenarodni interes za pozitivni razvoj gozda enačim z vsenarodnim interesom za varstvo okolja. Zaradi globine pomena gozdov ni mogoče uiti roki države nad gospodarjenjem z gozdom in skrbi za ohranitev vseh funkcij gozda.

Lepa načela sama po sebi še ne bodo zagotovila dobrega odnosa do gozda, če ob njih ne bo deloval izgrajen sistem strokovne inštitucije pravne države.

Lastniški interes je po naravi v bistvu egoistično naravnan in zato sam po sebi z vidika gospodarjenja z gozdom ni skladen s širšim družbenim interesom.

Interes za pridobivanje čim večjega dobička iz gozda, računana na kratek rok (ob

Synopsis

Firšt, F.: Emphases in Wood Production Planning. Gozdarski vestnik, No. 1/1992. In Slovene with a summary in English.

The article deals with the role of the planning in wood production. The wish to acquire timber out of forest as cheaply as possible is not in harmony with the intention to make forest as strong as possible and its numerous tasks. The task of forestry profession is to show how to solve the forest managing conflict between a broader social and narrow owners' interest – also in the field of wood production.

Key words: wood production, cutting-skidding planning

majhnih vlaganjih velik donos), je v nasprotju z dolgoročnim ciljem krepitve sonaravnega gozda. Na drugi strani zasebni lastniški interes spodbuja večanje produktivnosti, kar poudarja potrebo po zaščiti gozda zaradi izvajanja cenejših, grobih posegov v gozd.

Gozdarska stroka, ki se zaveda globalnih ciljev in potrebnih ukrepov v gozdovih, mora blažiti in usklajevati dvojnost interesov na vseh področjih dela v gozdovih tako, da bo gozd razvijal svoje proizvodne in splošnokoristne funkcije ob istočasno optimalnem pridobivanju lesa.

Brez načrtovanega dela pri pridobivanju lesa zastavljenih ciljev ni mogoče doseči.

Smotrna uskladitev širših in ožjih interesov je danes mogoča samo s strokovnim delom in z opredelitvijo za **EKOLOŠKO-EKONOMSKO USMERJENO GOSPODARJENJE Z GOZDOVI**.

2. POSEGANJE V GOZD IMA VEČSTRANSKE UČINKE

Pridobivanje lesa je dejavnost, kjer prihaja zelo očitno do izraza odnos do gozda.

* F. F., dipl. inž. gozd., Gozdno gospodarstvo Nazarje, 63331 Nazarje, Slovenija

Preventivni ukrepi na tem področju so nujni. Načrtovanje na področju pridobivanja, ki upošteva gozdnogojitvene cilje, usklajene z varstvom okolja in krajine, je preventivni in usmerjevalni ukrep za gozdu prijazno delo. Le celovito gledanje na gozd kot sestavni del krajine omogoča kritično presojo lastnega dela v biosistemu gozda, pa čeprav gre za tehnično delovanje.

Vsi ukrepi v gozdu – s področja gojenja in s področja pridobivanja lesa morajo biti usklajeni.

Govoriti ločeno o načrtovanju pridobivanja lesa deluje utesnjeno: pri pridobivanju lesa namreč prav tako ne smemo zanemarjati globalnih funkcij gozda kot ključnega dejavnika oblikovanja krajine.

3. NAČRTOVANJE PRIDOBIVANJA LESA

S smotrnim pridobivanjem lesa ukrepamo v smeri pospeševanja proizvodnje gozda. Brez ukrepov sečnje tudi ni gojitvenih ukrepov v gospodarskem gozdu. Problem je v tem, kako organizirati proizvodno delo, da bo prilagojeno in sprejemljivo gozdnemu biosistemu.

Načrtovanje pridobivanja lesa mora zajemati vse ukrepe, ki (poleg večanja produktivnosti in smotrni rabi energije) zagotavljajo, da se bomo izognili težko popravljivim ranam v gozdu in posledicam, ki jih povzročata malomarna uporaba mehanizacije v gozdu. Smotrno delo pri pridobivanju gozdov, vključno z odpiranjem gozdov, mora delovati kot sistem, ki naj preide v kri, saj gre za odnos do gozda. Gre za spoznanja, ki jih mora stroka najprej sprejeti za svoja, nato pa jih prepričljivo prenašati na lastnike gozdov in izvajalce del – z načrtovanjem, usmerjanjem, nasveti in navodili. Končni cilj je vzpostavitev ravnotežja, ko naj bi bil interes lastnika gozda, gozdarja in varstvenika narave kot predstavnikov narodnega interesa, usklajen.

3.1 Razpoznavanje škodljivih ukrepov pri pridobivanju lesa

Predpogoj za reševanje problemov je temeljito poznavanje razmer, upoštevajoč

vse vzročne povezave. Šele soočenje stanja z globalnim ciljem omogoča kritično presojo in usmeritev za načrtovano delovanje.

Delo pri pridobivanju lesa je težko, zato je uporaba mehanizacije razumljiva in nujna. Žal pa v naših razmerah ugotavljamo prepogosto prizadevanje gozda z neprimernimi načini dela in slabim odnosom do gozda, ki se kaže:

- v ekološko neprilagojeni tehnologiji gradnje gozdnih prometnic;
- v premalo načrtovani in izsiljevani gradnji gozdnih vlak, zlasti na občutljivejših terenih (predvsem v zasebnih gozdovih);
- v uporabi ekološko neprimernih strojev (kar je razvojni problem);
- v celoti opuščeni usmerjanju tehnologije dela v zasebnih gozdovih;
- v nenačrtovanem vlačanju lesa s traktorji po brezpotju, zlasti v zasebnih gozdovih (zbijanje tal, rane na rastju);
- v poškodbah gozda pri spravi zaradi opuščanja zaščitnih ukrepov;
- v slabem odnosu do sanacije škod, povzročenih z delom v gozdu (rane na prometnicah, na drevju);
- v nepravčasnem pospravljanju slučajnih pripadkov.

To so pretežno slabosti, ki jih je mogoče odpraviti takoj – seveda pa le z znanjem in ob zavestnem prizadevanju. Gre pa tudi za odnos do človeka samega, ki se kaže v odnosu do skrbi za varen in ergonomsko primeren način dela.

3.2 Usmeritve z navodili za pridobivanje lesa

Razmere na lesnem trgu, pritiski za dobiček iz gozdov, potrebe po večanju produktivnosti zaradi zniževanja stroškov ob dražje plačanem delu, bodo zahtevale kakovostnejše gozdnolesne sortimente in vodile k posegom v gozdove, ki ne bodo skladni s strokovnimi usmeritvami. To so težnje, ki delujejo samodejno, pa tudi anarhično in kot grožnja ekološko naravnemu gospodarjenju z gozdom.

Ekološko-ekonomsko usmerjenemu gospodarjenju z gozdom ne sme biti alternative.

Obziren odnos do gozda na področju

pridobivanja lesa ne bo prišel sam po sebi (kot tudi drugod ne): potrebna so strokovna prizadevanja v smeri usmerjanja, izobraževanja, spodbujanja in nadzora. Načrtovano delo je predpogoj in najhitrejša pot do smotrnega pridobivanja lesa in ohranitve gozda.

Pri načrtovanju pridobivanja lesa gre opozoriti na nekatere prvine, ki morajo biti upoštevane v neposredni proizvodnji:

- dosledno načrtovati »ožjim« terenskim razmeram prilagojeno gostoto in kakovost gozdnih prometnic (na osnovi ovrednotenja prostora načrtovati optimalno gostoto tudi v javnem interesu);

- na področjih žičniškega spravila pospeševati načrtovanje uporabe žičnic tudi v zasebnih gozdovih;

- zmanjšati gostoto vlak na območjih žičniškega spravila;

- sanirati, tudi opustiti, nepravilno (ne-načrtovano) zgrajene gozdne vlake;

- dosledno vzdrževati prometnice;

- preprečiti gibanja strojev (traktorjev) v gozdovih po brezpotju, še posebej na bolj občutljivih tleh;

- preprečiti onesnaževanje okolja z lastnim delom (odpadna mineralna olja nadomestiti z bio-olji);

- v ekološko najbolj občutljivih predelih spodbujati animalno spravilo;

- delavce usposablјati za delo pod motom »Ekološko usmerjeno pridobivanje lesa«;

- spodbujati ekološko in energetsko sprejemljivejšo tehnologijo dela;

- zagotavljati zaščito drevja in rastja pri spravilu lesa;

- usmerjati in usklajevati delo pri sečnji in spravilu lesa (usmerjeno podiranje, namenska sortimentacija, usmerjen izvlek);

- sprotno pospravilo »slučajnih pripadkov«.

Navedene prvine poudarjajo takšno delo v gozdu, ki v danih razmerah povzročajo najmanjše motnje v razvoju gozda.

Opustitev uveljavitve strokovnih spoznanj in nespoštovanje načrtovanih usmeritev pomeni omalovaževanje stroke in izkušenj, pridobljenih z dolgotrajnim delom.

EMPHASES IN WOOD PRODUCTION PLANNING

Summary

A broader social interest in the forest strongly emphasizes forest functions of general benefit yet a permanent wood production function is also of great importance. In a narrow proprietorial interest in forest, the greatest possible income (profit) from wood sale is reflected but the functions of general interest are ignored as a rule. Due to different interests in forest managing, conflicting relations arise and they will have to be overcome.

The task of forestry profession is to combine both interests rationally: the broader social one and the narrow interest of forest owners.

A division of professional interventions in forests into silvicultural ones – as the result of the care for forest – and on the other side into forest "exploitation" interventions – as the result of negative measures – cannot be accepted. Each intervention in a forest has to be directed towards favourable forest development and the beneficial yields in wood production.

The situation in wood market, the pressures of forest owners on the profit from forest, the need to increase productivity due to diminishing costs will require the sale of more expensive – high quality wood assortments and such interventions in forests, which will not be in line with professional guiding-principles. Such conflicting situation will be able to be overcome by:

- well organized and renowned forestry profession,

- the education of all who are active in forests (forest owners, forest production workers),

- modern forestry legislation.

The planning of all kinds of work is a precondition for appropriate wood production and the preserving of the forest as an important element of the environment.